

PRIMERJAVA UPORABNIŠKE IZKUŠNJE: SEJNI ZAPISI LJUDSKE SKUPŠČINE LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE (WWW.SISTORY. SI) IN SEJNI ZAPISI DRŽAVNEGA ZBORA REPUBLIKE SLOVENIJE (WWW.DZ-RS.SI)¹

COMPARISON OF USER EXPERIENCE: PLENARY NOTES OF
PEOPLES ASSEMBLY OF PEOPLES REPUBLIC OF SLOVENIA
(WWW.SISTORY.SI) AND PLENARY NOTES OF NATIONAL
ASSEMBLY OF REPUBLIC OF SLOVENIA (WWW.DZ-RS.SI)

Jan Bernot

IZVLEČEK

Prispevek prinaša poskus primerjave uporabniške izkušnje pri delu s sejnimi zapisi izvršilnih in zakonodajnih teles, objavljenih na spletnem portalu *Zgodovina Slovenije – Sistory* (<http://www.sistory.si>) in spletnem portalu Državnega zbora Republike Slovenije (www.dz-rs.si). Meritve in primerjave se nanašajo na naslednje elemente uporabniške izkušnje: 1. hitrost nalaganja spletne strani; 2. število korakov; 3. optimizacija spletne strani; 4. oblikovna konsistentnost in kakovost organizacije besedila; 5. kakovost OCR; 6. raven optimizacije za vnašanje podatkov v orodja za citiranje in organizacijo bibliografij; 7. velikost datotek.

Ključne besede: uporabniška izkušnja, sejni zapisi, Ljudska skupščina Ljudske republike Slovenije, Državni zbor Republike Slovenije

ABSTRACT

The article is an attempt to compare the user experience in working with the verbatim minutes of the executive and legislative bodies

1 Pričujoči prispevek je nekoliko dopolnjena različica istoimenske seminarske naloge, ki je nastala v okviru dela pri predmetu Izbrane teme sodobne historiografije pod mentorstvom doc. dr. Bojana Balkovca. Slednjemu se na tem mestu iskreno zahvaljujem za vse napotke in sugestije. Poleg tega sem za napotke pri delu z orodjem *PageSpeed Insights* zahvalo dolžan tudi Mateju Radkoviču.

published on the web portal *History of Slovenia – Sistory* (<http://www.sistory.si>) and official website of the National Assembly of the Republic of Slovenia (www.dz-rs.si). Metrics and comparisons address the following elements of the user experience: 1. website speed; 2. number of steps; 3. website optimisation; 4. consistency and quality of website/text organisation; 5. OCR accuracy; 6. degree of optimisation for online bibliography and citation tools; 7. file size.

Keywords: user experience, verbatim minutes, People's Assembly of the People's Republic of Slovenia, National Assembly of the Republic of Slovenia

UVOD

Pričujoči prispevek je poizkus primerjave uporabniške izkušnje pri uporabi in dostopnosti sejnih zapisov izvršilnih in zakonodajnih teles, objavljenih na portalu *Zgodovina Slovenije – Sistory*² (<http://www.sistory.si>) in portalu Državnega zbora Republike Slovenije³ (www.dz-rs.si). Ker prvi portal vsebuje več tipološko različnih sejnih zapisov za obdobje med letoma 1861 in 1990, bodo primerjave in meritve opravljene na sejnih zapisih Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije (1947–1963). Ugotovitve imajo tako občo veljavo zlasti v delu, kjer se ukvarjamo z obravnavo uporabniške izkušnje na obeh spletnih portalih, in nekoliko ožjo, ko gre za obravnavo strukture sejnih zapisov.

Na spletnem portalu DZ RS so objavljeni sejni zapisi od 8. maja 1990 naprej. Podobno kot v prejšnjem primeru velja, da zaradi enotne strukture spletne strani primerjave opravljene na omejenem vzorcu v glavnem veljajo tudi za ostale sejne zapise.

Kakovost uporabniške izkušnje bomo skušali določiti na podlagi primerjave hitrosti nalaganja spletne strani; števila korakov, ki nas privedejo do iskanega podatka/dokumenta; optimizacije spletne strani za ogled na mobilnih napravah (tabličnem računalniku in mobilnem telefonu); oblikovne konsistentnosti vnosa podatkov in kakovosti organizacije besedila; kakovosti optične prepoznave besedila (OCR – optical character recognition); ravni optimizacije za vnašanje podatkov v orodja za citiranje in organizacijo bibliografij in velikosti datotek za delo brez povezave.

HITROST NALAGANJA SPLETNE STRANI

Primerjava hitrosti spletnih strani je bila opravljena z Googlovim orodjem *PageSpeed Insights*, in sicer za naslovno stran; odstrani, ki v obeh primerih vsebujejo seznam gradiva za posamezno obdobje; in odstran z dokumentacijo za posamezno sejo. V preglednico so vključeni podatki o »prvem vsebinskem barvanju« (v razpredelnici označeno s PVB) – gre za »čas, ko je izrisano prvo besedilo oziroma je izrisana prva slika«; prvem smiselnem barvanju (v razpredelnici označeno s PSB) –

čas, ki je potreben, da »je vidna glavna vsebina strani«; indeksu hitrosti (v razpredelnici označeno z IH) – »kako hitro je vsebina strani vidno izpolnjena«; prvi nedejavnosti CPE-ja (v razpredelnici označeno s CPE) – »čas, po katerem je glavna nit strani dovolj neobremenjena, da lahko obravnava vnos«; času do interaktivnosti (v razpredelnici označeno s ČDI) – »čas, potreben, da stran postane povsem interaktivna«; največji potencialni zakasnitvi prvega vnosa (v razpredelnici označeno s PZPV) – »potencialna zakasnitev prvega vnosa, na katero lahko uporabniki naletijo, je trajanje (v ms) najdaljšega opravila«. Vse meritve so bile opravljene z omenjenim orodjem v brskalniku *Google Chrome*, pri počiščenemu spletnemu predpomnilniku, in sicer trikrat za vsako stran.

		primerjava hitrosti					
		naslovna stran		seznam za posamezno obdobje		dokumentacija za posamezno sejo	
		sistory.si/LS LRS	dz-rs.si/DZ RS	sistory.si/LS LRS	dz-rs.si/DZ RS	sistory.si/LS LRS	dz-rs.si/DZ RS
računalnik	1.	PVB 1,1s; PSB 1,1s; IH 2,0s; CPE 1,1s; CDI 1,1s; PZPV 60ms	PVB 0,9s; PSB 1,1s; IH 1,8s; CPE 1,1s; CDI 1,3s; PZPV 80ms	PVB 1,0s; PSB 1,0s; IH 3,5s; CPE 1,0s; CDI 1,0s; PZPV 60ms	PVB 0,9s; PSB 1,1s; IH 1,6s; CPE 1,1s; CDI 1,3s; PZPV 120ms	PVB 1,1s; PSB 1,1s; IH 1,9s; CPE 1,1s; CDI 1,1s; PZPV 60ms	PVB 0,9s; PSB 0,9s; IH 2,0s; CPE 1,1s; CDI 1,3s; PZPV 100ms
	2.	PVB 1,0s; PSB 1,1s; IH 2,3s; CPE 1,1s; CDI 1,1s; PZPV 50ms	PVB 1,0s; PSB 1,1s; IH 1,8s; CPE 1,1s; CDI 1,3s; PZPV 80ms	PVB 1,0s; PSB 1,0s; IH 3,1s; CPE 1,0s; CDI 1,0s; PZPV 70ms	PVB 0,9s; PSB 1,0s; IH 1,6s; CPE 1,1s; CDI 1,3s; PZPV 80ms	PVB 1,1s; PSB 1,1s; IH 3,1s; CPE 1,1s; CDI 1,1s; PZPV 60ms	PVB 0,9s; PSB 0,9s; IH 2,0s; CPE 1,1s; CDI 1,3s; PZPV 90ms
	3.	PVB 1,1s; PSB 1,1s; IH 2,3s; CPE 1,1s; CDI 1,1s; PZPV 70ms	PVB 1,0s; PSB 1,1s; IH 1,7s; CPE 1,1s; CDI 1,3s; PZPV 80ms	PVB 1,0s; PSB 1,0s; IH 2,9s; CPE 1,0s; CDI 1,0s; PZPV 60ms	PVB 0,9s; PSB 1,1s; IH 1,5s; CPE 1,1s; CDI 1,3s; PZPV 100ms	PVB 1,1s; PSB 1,1s; IH 1,9s; CPE 1,1s; CDI 1,1s; PZPV 50ms	PVB 0,8s; PSB 0,8s; IH 2,0s; CPE 1,1s; CDI 1,3s; PZPV 80ms
mobilno	1.	PVB 3,4s; PSB 3,4s; IH 8,8s; CPE 3,4s; CDI 6,6s; PZPV 320ms	PVB 3,7s; PSB 4,2s; IH 7,1s; CPE 4,7s; CDI 5,3s; PZPV 360ms	PVB 3,3s; PSB 3,3s; IH 6,2s; CPE 3,3s; CDI 4,7s; PZPV 250ms	PVB 3,5s; PSB 4,0s; IH 6,2s; CPE 5,0s; CDI 8,0s; PZPV 420ms	PVB 3,4s; PSB 3,4s; IH 5,9s; CPE 3,4s; CDI 4,6s; PZPV 190ms	PVB 3,6s; PSB 3,6s; IH 6,3s; CPE 5,2s; CDI 8,2s; PZPV 430ms
	2.	PVB 3,6s; PSB 3,6s; IH 6,4s; CPE 3,6s; CDI 6,7s; PZPV 340ms	PVB 3,7s; PSB 4,2s; IH 6,3s; CPE 4,6s; CDI 5,3s; PZPV 360ms	PVB 3,3s; PSB 3,3s; IH 7,1s; CPE 3,3s; CDI 4,7s; PZPV 220ms	PVB 3,5s; PSB 4,0s; IH 5,4s; CPE 4,5s; CDI 5,0s; PZPV 310ms	PVB 3,5s; PSB 3,5s; IH 5,8s; CPE 3,5s; CDI 4,7s; PZPV 220ms	PVB 3,4s; PSB 3,6s; IH 6,3s; CPE 4,8s; CDI 5,2s; PZPV 350ms
	3.	PVB 3,4s; PSB 3,4s; IH 6,2s; CPE 3,4s; CDI 6,5s; PZPV 300ms	PVB 3,7s; PSB 4,1s; IH 6,3s; CPE 4,6s; CDI 5,2s; PZPV 300ms	PVB 3,2s; PSB 3,2s; IH 7,1s; CPE 3,2s; CDI 4,7s; PZPV 240ms	PVB 3,3s; PSB 4,0s; IH 5,4s; CPE 4,7s; CDI 5,1s; PZPV 400ms	PVB 3,4s; PSB 3,4s; IH 5,9s; CPE 3,4s; CDI 4,8s; PZPV 220ms	PVB 3,6s; PSB 3,6s; IH 6,1s; CPE 5,0s; CDI 8,1s; PZPV 370ms

Preglednica 1: Primerjava hitrosti nalaganja spletnih strani (v globalni primerjavi so z zeleno označene hitrosti smatrane za hitre; z rumeno za povprečne; z rdečo za počasne).⁴

Primerjava podatkov v zvezi s hitrostjo nalaganja spletnih strani ne nakazuje bistvenih razlik. Vsaj ne takšnih, ki bi bistveno vplivale na uporabniško izkušnjo. Vendar pa na splošno velja, da je portal DZ RS nekoliko bolj optimiziran, ko gre za stran, ki je namenjena osebnim računalnikom, in slabše, ko gre za mobilno različico. Za portal Sistory velja ravno obratno.

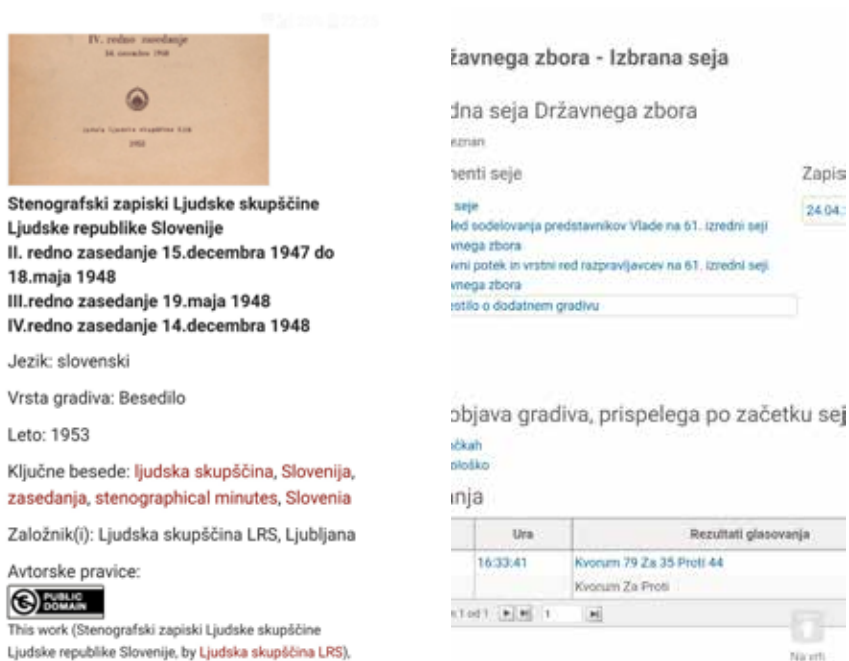
4 Povezave do naslovne strani in podstrani obeh portalov: Sistory: naslovna stran: <http://www.sistory.si/>; seznam za posamezno obdobje: <http://www.sistory.si/11686/menu411>; dokumentacija za posamezno sejo: <http://www.sistory.si/11686/973>. Portal DZ RS: naslovna stran: <https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home>; https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/seje/sejeDrzavnegaZbora/PoDatumuSeje/!ut/p/z1/04_Sj9CPyKssy0xPLMnMz0vMAfj08zivT39gy2dDB0N31NMjAw8Db0tQ3x8fQwNvM30wwkpiAKG-AAjgb6BbmhigCWEC4t/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/; dokumentacija za posamezno sejo: <https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/seje/izbranaSeja?mandat=VII&seja=37%20Redna&uid=F8A45012C27EC17C12581C6004DC41B>.

Primerjava portalov je bila opravljena s spletnim orodjem PageSpeed Insights, ki je dostopen na povezavi: <https://developers.google.com/speed/pagespeed/insights/>.

Dostop do portalov in spletnega orodja je bil narejen junija 2019.

OPTIMIZACIJA SPLETNE STRANI ZA OGLED NA MOBILNIH NAPRAVAH

Kljub temu da je za analizo gradiva praviloma primernejši osebni računalnik, se vendarle velja ozreti tudi na raven optimizacije obeh spletnih strani za ogled vsebine na mobilnih napravah. Tudi v tem primeru velja, da je mobilna različica portala *Sistory* bistveno bolj prilagojena prikazu na mobilnih napravah. Pri mobilni različici portala DZ RS gre namreč za domala nespremenjeno različico klasične spletne strani. Kot ilustrira pričujoči zajem zaslona, je težava prisotna zlasti na manjših zaslonih. Preizkus smo opravili na 5,5-inčnem zaslonu mobilnega telefona.⁵

Slika 1 in 2: Primerjava optimizacije spletnih strani na mobilnih napravah. Na levi portal *Sistory*, na desni portal DZ RS.

⁵ Omenjene pomanjkljivosti so v primeru portala DZ RS (resda v manjši meri, pa vendar) prisotne tudi na 9,7-inčnem zaslonu tabličnega računalnika.

ŠTEVILO KORAKOV

Presojanje o preprostosti uporabe posamezne spletne strani je problematično, saj je percepcija preprostosti kajpak tudi stvar osebnih preferenc. Vendarle pa se zdi minimalno število korakov, ki so potrebni, da preko uporabniškega vmesnika dosežemo iskano vsebino, vsaj okvirno povedno. Tozadevna primerjava portalov poda naslednjo sliko.

število korakov					
seznam za posamezno obdobje		dokumentacija za posamezno sejo		dokument	
sistory.si/LS LRS	dz-rs.si/DZ RS	sistory.si/LS LRS	dz-rs.si/DZ RS	sistory.si/LS LRS	dz-rs.si/DZ RS
3	6	4	6 oz. 7*	5	7 oz. 8*

Preglednica 2: Minimalno število korakov, ki so potrebni, da preko uporabniškega vmesnika posameznega spletnega portala dosežemo iskano vsebino.⁶

(*Če se iskani sejni zapis nahaja med prvimi petnajstimi zadetki, je potreben korak manj, če ne, korak več.)

Portal *Sistory* v primerjavi s portalom DZ RS v vseh treh primerih terja manj korakov za dostop do želene vsebine. Tudi sicer je pot »*Viri*« – »*Tiskani viri*« – »*Sejni zapisniki izvršnih in zakonodajnih teles*« – ... študentu zgodovine bržčas bližje od poti »*Delo državnega zbora*« – »*Seje*« – »*Seje državnega zbora*« – »*Po datumu seje*« / »*Po vrsti seje*« – ..., a to je, kot rečeno, stvar osebnih preferenc, o katerih ne moremo objektivno soditi.

Oba portala nudita tudi iskanje po ključnih besedah, pri čemer je na portalu *Sistory* na voljo tudi napredno iskanje, ki omogoča različne kombinacije naslednjih iskalnih pogojev: »*naslov*«, »*avtor*«, »*ključne besede*«, »*leto*«, »*vir*«. ⁷ Oba iskalnika sta učinkovita in nudita tudi hiter vpogled v izpis delov besedila, ki vsebujejo iskano besedo, pri čemer velja opozoriti na mestoma nezanesljivo optično prepoznavanje besedila sejnih zapisov Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije (LS LRS), ki si ga bomo poglobljeje ogledali v enem od naslednjih poglavij. ⁸

6 Sistory. <http://www.sistory.si/> (dostop: junij 2019); Portal DZ RS. <https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home> (dostop: junij 2019).

KONSISTENTNOST VNOSA PODATKOV IN KAKOVOST ORGANIZACIJE BESEDILA

Primerjava konsistentnosti vnosa podatkov in kakovosti organizacije besedila kaže na pomembne razlike med obema spletnima portaloma, samo obliko sejnih zapisov in kvantiteto priloženih datotek. Kot bomo videli, so razhajanja deloma posledica razlik v naboru priloženega gradiva, deloma pa – zlasti ko gre za gradivo povezano s sejnimi zapisi DR RS in objavljeno na portalu DZ RS – precejšnje nekonsistentnosti pri vnosu in oblikovnih značilnostih objavljenega gradiva.

Sejni zapisi LS LRS na portalu *Slstory* so vselej urejeni po enakem ključu. Na posamezni podstrani so navedeni podatki o naslovu, jeziku, vrsti gradiva, letu izdaje, ključnih besedah, založniku in avtorskih pravicah, čemur sledi povezava za prenos dokumenta v PDF formatu ali ogled v spletnemu brskalniku. Pod omenjenimi podatki se nahaja še kategorija »vsi metapodatki«.

Sami sejni zapisi so urejeni po istem ključu in se sčasoma le minimalno spreminjajo. Pri zapisih sej prvega in drugega sklica si tako sledijo: naslovna stran, stenografski zapisi zasedanj v kronološkem zaporedju, priloge na koncu stenografskega zapisa posamezne seje in kazalo (iz katerega je razviden potek seje) s kategorijami: »pred dnevnim redom«, »dnevni red« in »priloge«. Slednje na koncu vsebujejo še podatke o predsedstvu LS LRS – skupščinskih odborih, ljudskih poslancih ter prezidiju in vrhovnem sodišču LRS. Na koncu sledijo še podatki o stenografskem biroju, tiskarni, kraju in letu izida, številu izvodov, obsegu in založniku. V tretjem in četrtem sklicu struktura besedila ostane enaka. Skladno s spremembami sodnih in političnih struktur so s tem povezane kategorije v prilogah nekoliko spremenjene. Po novem takole: »Ljudska skupščina LRS: Odbori in komisije«, »Republiški zbor: Odbor«, »Zbor proizvajalcev: Odbor«, »Poslanci Ljudske skupščine LRS, Poslanci izvoljeni v Zvezno ljudsko skupščino«, »Izvršni svet Ljudske skupščine LRS«, »Vrhovno sodišče LRS«, »Višje gospodarsko sodišče LRS«. Od drugega zvezka sejnih zapisov tretjega sklica dalje je na koncu dodan še seznam govornikov, pri čemer gre za kazalo strani z omembami posameznega poslanca. Gre za zelo uporabno kazalo, zlasti ko besedilo prebiramo

v tiskani različici, kjer OCR ni na voljo. Sila uporabne so tudi priloge o sestavi političnih in sodnih organov, saj omogočajo hitro in natančno umestitev posameznega govorca ali člana LS LRS. Z vidika uporabnosti so prav omenjeni sezname (in tudi primerjalno preglednejša ureditev prilog) pomembna prednost v primerjavi s sejnimi zapisi DZ RS.

Kot rečeno, imamo pri sejnih zapisih DZ RS in njihovih prilogah opraviti z bistveno večjim številom variacij in nekonsistentnosti. Sejni zapisi in priloge so dostopni na ločenih podstraneh, do katerih je mogoče dostopati prek hiperpovezav (glej: slika 2). Najprej se osredotočimo na sejne zapise. Slednji so za obdobje med 8. majem 1990 in 16. decembrom 2011 dostopni neposredno na spletni strani. Osrednji del besedila tvori v prvi osebi zapisano besedilo seje, ki mu sledi kazalo, iz katerega je razviden potek seje. Priloge, kljub temu da so v kazalih mestoma omenjene, v besedilo niso vključene, seznam govornikov na koncu sejnega zapisa pa je zaradi odsotnosti paginacije povsem neuporaben. Odsotnost paginacije je seveda zelo problematična tudi, ko gre za navajanje virov, saj mora raziskovalec zagraditi po nepotrebnem posegati tudi po tiskani različici besedila. Prav tako je raziskovalcu po nepotrebnem oteženo prenašanje gradiva na osebni računalnik ali druge spominske nosilce.

Sejni zapisi drugega, tretjega, četrtega in petega sklica DZ RS (28. november 1996–15. december 2011) kazala in seznama govornikov ne vsebujejo več. Prenos sejnega zapisa v PDF formatu je mogoč od šestega sklica dalje (torej za obdobje od 16. decembra 2011).⁹ Ureditev besedila je precej podobna prejšnji. Naslovnici sledi uvod s podatki o nastanku besedila in metodologiji transkripcij, »dnevni red, sprejet na seji Državnega zbora, kazalo, iz katerega je razviden potek seje in v katerem so točke dnevnega reda in govorniki, osrednji del je besedilo seje, zapisano v prvi osebi, na koncu pa je dodan še indeks govornikov«.¹⁰

9 Poleg tega so še vedno na voljo sejni zapisi na posebni podstrani.

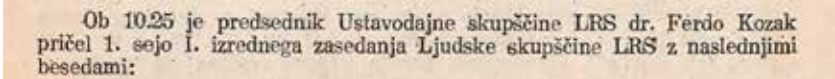
10 Portal DZ RS: Sejni zapisi Državnega zbora. 1. seja (21. december 2011). https://fotogalerija.dz-rs.si/datoteke/Publikacije/Sejni_zapisi_Drzavnega_zbora/2011-2014/2011-12-21_S_1.pdf (dostop: junij 2019).

Kot rečeno, so priloge sejnih zapisov DZ RS na voljo na ločenih podstraneh. Načeloma velja, da njihovo število narašča, ko se približujemo sedanjosti. Podobno velja za raven urejenosti prilog. Priloge so razdeljene na več kategorij: »dokumenti seje«, »zapisi seje« in »e-klop (objava gradiva prispelega po začetku seje)«. Za obdobje do 28. novembra 1996 so na voljo le »zapisi seje« in »e-klop« (pri slednji je gradivo dostopno na dveh podstraneh: »po točkah« in »kronološko«). Po tem datumu so dodani tudi »dokumenti seje« – praviloma gre za različne zapise, dnevne rede ipd. Ločeno je dodana še dokumentacija v zvezi z glasovanji – s podatki o datumu, uri, rezultatih glasovanja, evidenčnih podatkih akta (EPA) in dokumentih (slednja je povsem nepotrebna, saj nas povezava privede na isto podstran kot povezava v kategoriji »rezultati glasovanja«). Za obdobje do 28. novembra 1996 podatki v zvezi z glasovanji niso vneseni, jih je pa moč poiskati v besedilu sejnih zapisov. Za obdobje do 27. oktobra 2000 so vneseni podatki o datumu in uri glasovanja, podstran z rezultati glasovanja pa vsebuje podatke o kvorumu in opredelitvi posameznega poslanca. Šele s tretjim sklicem (torej za obdobje od 27. oktobra 2000 dalje) so na podstrani z rezultati glasovanja dodani tudi podatki o fazi postopka in naslovu akta, o katerem se glasuje. Gre za pomembno izboljšavo v primerjavi s podstranjo z rezultati glasovanja prejšnjega sklica, kjer je podatke o tem, na kateri akt se rezultati glasovanja sploh nanašajo, treba razbrati posredno iz zapisa seje. Z zapisi tretjega sklica je vzpostavljena tudi povezava do podstrani z evidenčnimi podatki akta (EPA) – podatki so (za sprejete zakone) podani po kategorijah: »naslov (Ur. l. RS, št.)«, »evidenčni podatki«, »naslov«, »naslov zadeve«, »EPA«, »kratica«, »predlagatelj«, »vrsta postopka«, »faza«, »seja«, »datum seje«, »objava v Uradnem listu«, »dan« in »SOP«. S petim sklicem (od 15. oktobra 2008) je tej podstrani dodana še kategorija »Dokumenti« – gre za priloge različnih vrst dokumentov (denimo zemljevidi, preglednice s tarifami ...) v PDF formatu. Na dnu podstrani EPA se za obdobje od tretjega do petega sklica nahaja povezava do podstrani »Postopek sprejemanja«, ki je po točkah sprejemanja dalje členjena v nove podstrani. S šestim sklicem (od 16. decembra 2011) nas klik na povezavo v kategoriji EPA privede direktno na podstran »Postopek sprejemanja«, ki nas nato vodi do evidenčnih podatkov posameznega akta. Kot je mogoče razbrati

iz zapisanega, je nabor dokumentacije povezan s posamezno sejo na portalu DZ RS zlasti za obdobje po 27. oktobru 2000 zelo širok. Kljub vsemu pa velja poudariti, da je orientacija po gradivu, zlasti zavoljo nepreglednosti spletne strani, po nepotrebnem otežena. Prav tako je, razen ko gre za sejne zapise in redke primere priloženih dokumentov, še vedno problematična odsotnost možnosti prenosa dokumentov v PDF ali katerem drugem formatu.¹¹

KAKOVOST OPTIČNEGA PREPOZNAVANJA BESEDILA (OCR)

Težave, povezane s pomanjkljivostmi v optičnem prepoznavanju besedila, so praviloma omejene na sejne zapise LS LRS. Zvečine so povezane z dejstvom, da je šlo v tem primeru primarno za tiskano besedilo, ki je bilo naknadno digitalizirano. Napake pri prepoznavanju besedila so tako največkrat posledica nepravilnosti, ki lahko nastanejo ob natisu – denimo barvnih madežev, nepopolno odtisnjenih črk (glej spodnji primer) in nenazadnje tudi nagubanosti papirja, ki v skenirani različici ni bila popolnoma odpravljena.

Ob 1025 je predsednik Ustavodajne skupščine LRS dr. Ferdo Kozak pričel 1. sejo 1. izrednega zasedanja Ljudske skupščine LRS z naslednjimi besedami:

Slika 3: Ilustracija pomanjkljivega optičnega prepoznavanja besedila na primeru pasusa prve seje prvega izrednega zasedanja LS LRS.¹²

»Ob 110J25 je predsednik Ustavodajne skupščine LES dr. Ferdo Kozak pričel 1. sejo 1. izrednega zasedanja Ljudske skupščine LRS z naslednjimi besedami:«

¹² Sistory: Stenografski zapiski Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije: 1. izredno zasedanje 17. januarja 1947, 1. redno zasedanje 14. aprila–8. julija 1947. http://www.sistory.si/cdn/publikacije/1-1000/973/1.izredno_in_1.redno_zasedanje_17.1.1947_14.4.-8.7.1947.pdf (dostop: junij 2019).

Gradivo DZ RS, ki je povečini že v osnovi nastalo v elektronski obliki in ni bilo deležno pretvorb iz enega v drug medij, pomanjkljivostim v optičnem prepoznavanju besedila načeloma ni podvrženo.

Kljub omenjenim primanjkljajem ima vsak dokument, ki je bil podvržen OCR, vrsto prednosti pred klasičnim tiskanim besedilom. Iskanje po besedah, korenih besed ali besednih zvezah bistveno presega diapazon zmožnosti klasičnih kazal in registrov. OCR poleg tega olajša ali sploh omogoča tudi naprednejše oblike tekstualne analize obsežnih korpusov gradiva.¹³ Nenazadnje (in v povezavi s prej povedanim) omogoča tudi lažjo in hitrejšo pretvorbo v različne digitalne formate.

VNAŠANJE PODATKOV V ORODJA ZA CITIRANJE IN ORGANIZACIJO BIBLIOGRAFIJ

Orodja za citiranje in organizacijo bibliografij lahko pomembno prispevajo k bolj ekonomični izrabi časa in lažji organizaciji v splošnem. Pričujoča primerjava se osredotoča na vnos podatkov v orodje *Zotero*.¹⁴

Nobena od obravnavanih spletnih strani ne vsebuje podatkov, ki bi jih v bibliografijo programa *Zotero* lahko vključili neposredno prek vtičnika v spletnem brskalniku. Ker je prek portala *Cobiss*¹⁵ oziroma *Worldcat*¹⁶ takšen neposreden vnos podatkov mogoč, vsaj dodana povezava do ene ali druge strani morda ne bi bila napačna ideja.

Bibliografski podatki so za ročni vnos sicer preglednejši in lažje dostopni na portalu *Slstory* (glej: slika 1). Če želimo te podatke poiskati za sejni zapis DZ RS, moramo namreč najprej odpreti/prenesti PDF datoteko zapisa, v kateri lahko najdemo podatke o založniku, izdajatelju, urednikih ipd.

13 V zvezi s potencialom takšnih analiz glej: Gašparič, Jure, Mojca Šorn in Andrej Pančur. »Skupščina Republike Slovenije v času razpadanja socializma in Jugoslavije kot predmet historične analize: uporaba metod digitalne humanistike.« *Retrospektive*, 1/1 (2018), 39–55.

14 V zvezi z uporabo glej: Balkovec, Bojan. »Bibliografski pripomoček za pisanje znanstvenih besedil.« *Retrospektive*, 1/1 (2018), 134–141.

15 *Cobiss*+. <https://plus.si.cobiss.net/opac7/bib/search> (dostop: junij 2019).

16 *Worldcat*. <https://www.worldcat.org/> (dostop: junij 2019).

V obeh primerih je seveda mogoč tudi neposredni zajem spletne strani. Pri sejnih zapisih DZ RS pred šestim sklicem (16. december 2011–1. avgust 2014) je takšen zajem zaradi odsotnosti dokumenta v PDF formatu (oziroma katerem od alternativnih zapisov) tako ali tako domala neobhodno potreben. Dodajmo še, da pri zajemu spletne strani, kjer je dokument na voljo v PDF formatu, dokument v nobenem primeru ni avtomatično dodan v podrejeno mapo.

VELIKOST DATOTEK ZA DELO BREZ POVEZAVE

Z rastjo zmogljivosti spominskih nosilcev, splošno razširjenostjo različnih oblačnih shramb ter različnimi brezplačnimi rešitvami za oddaljeni dostop¹⁷ je problem velikosti datotek, ki so na voljo za prenos, morda manj relevanten kot poprej. Kljub temu velja poudariti, da PDF datoteke sejnih zapisov LS LRS praviloma zavzamejo precej več prostora kot PDF datoteke sejnih zapisov DZ RS. PDF datoteka *Stenografskih zapisov Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije z 9. aprila 1963* (252 strani – povprečno 370 besed na stran) tako denimo zavzame 31.304 kB prostora,¹⁸ PDF datoteka *Sejnih zapisov Državnega zbora z dne 22., 23., 25. in 26. januarja 2018* (272 strani – povprečno 835 besed na stran) pa 4.545 kB.¹⁹

ZAKLJUČEK

Na podlagi pričujoče primerjave uporabniške izkušnje pri uporabi in dostopnosti sejnih zapisov izvršilnih in zakonodajnih teles, objavljenih

17 Kar zadeva prve denimo: *Google Drive* (brezplačnih 15GB prostora); *Onedrive* (brezplačnih 5GB prostora); *iCloud* (brezplačnih 5GB prostora); *Dropbox* (brezplačnih 2GB* prostora); *Mega* (brezplačnih 15GB* prostora), če jih naštejemo le nekaj. Med orodji za oddaljeni dostop zlasti *TeamViewer*.

18 Slstory: Stenografski zapisi Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije (Četrty sklic): Seje 9. aprila 1963 (ustavna razprava). http://www.slstory.si/cdn/publikacije/1001-2000/1104/Seje_9.4.1963.pdf (dostop: junij 2019).

19 Portal DZ RS: Sejni zapisi Državnega zbora. 37. seja (22., 23., 25. in 26. januar 2018). https://fotogalerija.dz-rs.si/datoteke/Publikacije/Sejni_zapisi_Drzavnega_zbora/2014-2018/2018_01_22_S_37.pdf (dostop: junij 2019). Meritev povprečnega števila besed je bila opravljena z razširljivjo za Adobe Acrobat Pro/Acrobat Reader DC – abracadabraPDF, dostopno na AbracadabraPDF. <https://www.abracadabrapdf.net/> (dostop: junij 2019).

na portalu *Sistory* (sejni zapisi LS LRS) in portalu DZ RS (sejni zapisi DZ RS), lahko oblikujemo nekaj zaključkov. Kar zadeva hitrost spletnih strani, med obema ni bistvenih razlik – klasična spletna stran je nekoliko bolje optimizirana na portalu DZ RS, mobilna pa na portalu *Sistory*. Slednja ima tudi bolj dodelan mobilni uporabniški vmesnik. Prav tako je na spletni strani *Sistory* načeloma potrebno manjše število korakov za dostop do želene vsebine. Enako velja za konsistentnost vnosa podatkov in kakovost organizacije besedila sejnih zapisov in prilog, pri čemer pa velja opozoriti, da je od tretjega sklica DZ RS nabor gradiva, ki je na voljo na portalu DZ RS, precej večji od tistega, ki se nanaša na delo LS LRS na portalu *Sistory*. Kakovost optičnega prepoznavanja besedila je boljša pri sejnih zapisih DZ RS, vendar so ti za prenos na osebni računalnik v PDF formatu na voljo šele za obdobje po 12. decembru 2011. Načeloma velja, da PDF datoteke sejnih zapisov DZ RS zavzamejo manj prostora od PDF datotek sejnih zapisov LS LRS. Oba portala sta razmeroma slabo optimizirana za samodejno vnašanje podatkov v orodja za citiranje in organizacijo bibliografij, vendar pa je bibliografske podatke za ročni vnos lažje najti na portalu *Sistory*.

VIRI IN LITERATURA

Viri

Portal DZ RS: Sejni zapisi Državnega zbora. 1. seja (21. december 2011). https://fotogalerija.dz-rs.si/datoteke/Publikacije/Sejni_zapisi_Drzavnega_zbora/2011-2014/2011-12-21_S_1.pdf (dostop: junij 2019).

Portal DZ RS: Sejni zapisi Državnega zbora. 37. seja (22., 23., 25. in 26. januar 2018). https://fotogalerija.dz-rs.si/datoteke/Publikacije/Sejni_zapisi_Drzavnega_zbora/2014-2018/2018_01_22_S_37.pdf (dostop: junij 2019).

Slstory: Stenografski zapiski Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije: I. izredno zasedanje 17. januarja 1947, I. redno zasedanje 14. aprila–8. julija 1947. http://www.sistory.si/cdn/publikacije/1-1000/973/1.izredno_in_1.redno_zasedanje_17.1.1947_14.4.-8.7.1947.pdf (dostop: junij 2019).

Slstory: Stenografski zapiski Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije (Četrty sklic): Seje 9. aprila 1963 (ustavna razprava). http://www.sistory.si/cdn/publikacije/1001-2000/1104/Seje_9.4.1963.pdf (dostop: junij 2019).

Spletni viri

Cobiss+. <https://plus.si.cobiss.net/opac7/bib/search> (dostop: junij 2019).

PageSpeed Insights – Google Developers. <https://developers.google.com/speed/pagespeed/insights/?hl=sl> (dostop: junij 2019).

Portal Državnega zbora Republike Slovenije. www.dz-rs.si (dostop: junij 2019).

Worldcat. <https://www.worldcat.org/> (dostop: junij 2019).

YouTube: Slstory Info: Del 14/19: Andrej Pančur in Mojca Šorn: Digitalni pristop k parlamentarni zgodovini. <https://www.youtube.com/watch?v=dwydxR0eA1g&t=354s> (dostop: junij 2019).

Zgodovina Slovenije – Sistory. <http://www.sistory.si> (dostop: junij 2019).

Literatura

Balkovec, Bojan. »Bibliografski pripomoček za pisanje znanstvenih besedil.« *Retrospektive*, 1/1 (2018), 134–141.

Gašparič, Jure, Mojca Šorn in Andrej Pančur. »Skupščina Republike Slovenije v času razpadanja socializma in Jugoslavije kot predmet historične analize: uporaba metod digitalne humanistike.« *Retrospektive*, 1/1 (2018), 39–55.